

AGENCIJA ZA
MOBILNOST I
PROGRAME EU

Inozemni studenti na cjelovitom studiju u Hrvatskoj od 2017. do 2023.

Veljača, 2024.

Sadržaj

Međunarodna mobilnost studenata – razvojni aspekti i izazovi	2
Pregled podataka o inozemnim studentima na cjelovitom studiju u RH u razdoblju od 2017. do 2023. 4	
Definicija inozemnih studenata na cjelovitom studiju	4
Udio inozemnih studenata u studentskoj populaciji	5
Profil inozemnih studenata.....	6
Zemlje i regije podrijetla inozemnih studenata.....	10
Znanstvena područja i studijski programi inozemnih studenata.....	13
Odabir određene lokacije i visokog učilišta.....	21
Zaključak.....	23

Međunarodna mobilnost studenata – razvojni aspekti i izazovi

Mnogi čimbenici na individualnoj, institucionalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini utječu na obrasce međunarodne mobilnosti studenata. To uključuje osobne ambicije i težnje za boljim izgledima za zapošljavanje, nedostatak visokokvalitetnih visokih učilišta u matičnoj zemlji, ali i sposobnost visokih učilišta u inozemstvu da privuku talente, kao i obrazovne politike koje potiču internacionalizaciju obrazovanja.¹ Privlačnost pojedinih obrazovnih odredišta za inozemne studente ojačana je njihovom kulturnom, jezičnom i geografskom blizinom, kao i sve većim brojem međunarodno rangiranih sveučilišta.

Tijekom proteklih 20 godina međunarodna je studentska mobilnost na globalnoj razini doživjela znatan porast jer su tradicionalna obrazovna središta, ali i obrazovna središta u nastajanju, privukla sve veći broj studenata. Prema podacima UNESCO-ovog² Instituta za planiranje obrazovanja, studentska mobilnost na globalnoj razini porasla je s 2 milijuna na 6,36 milijuna u razdoblju od 2000. do 2020.³ U zemljama članicama Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (nadalje: OECD) tijekom 2021. je u prosjeku 7 % studenata upisalo programe na tercijarnoj razini, koji se održavaju izvan njihove matične zemlje. Prema OECD-ovom izvještaju *International Migration Outlook 2022*,⁴ u razdoblju od 2010. do 2022. mobilnosti studenata u zemljama OECD-a snažno je porasla, pri čemu su najčešća odredišta Sjedinjene Američke Države, Kanada, Australija, Njemačka i Turska; a znatan porast bilježe i baltičke zemlje te Slovenija. Istovremeno s porastom broja mobilnih studenata prisutna je i diverzifikacija, iako su glavne zemlje podrijetla i dalje Kina i Indija, koje čine 22 %, odnosno 10 % svih inozemnih studenata.

Nadalje, analize podataka o međunarodnoj mobilnosti upozorile su na kretanje prema multipolarnosti, s obzirom na to da je sve veći utjecaj skupine novih obrazovnih središta u Aziji, Južnoj Americi, Africi i na Bliskom istoku.⁵ Prema podacima UNESCO-ovog Instituta za planiranje obrazovanja, Europa je vodeće odredište (kontinent) za inozemne studente, pri čemu je 2021. godine čak 1,52 milijuna inozemnih studenata pohađalo tercijarno obrazovanje upravo u državama članicama Europske unije (nadalje: EU). Europa je, nakon Azije, druga regija iz koje najviše studenata odlazi na mobilnost.

Određene države članice EU-a posebno su poželjna odredišta za inozemne studente. Tijekom 2021. godine 376.400 inozemnih studenata, odnosno 25 % svih inozemnih studenata u EU-u, studiralo je u Njemačkoj, potom slijede Francuska (17 %) i Nizozemska (9 %). Iako Europa, a posebice države EU-a, privlači velik broj studenata sa svih kontinenata, većina je mobilnosti ipak među državama EU-a. Točnije, inozemni studenti dolaze na studij u zemlje koje su im kulturološki, jezično i geografski bliske.

¹ OECD (2021). *Education at a Glance 2021: OECD Indicators* [online] Paris: OECD Publishing. Dostupno na: <https://doi.org/10.1787/5a49e448-en> [10. 11. 2023.]

² Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu – UNESCO.

³ UNESCO Institut za planiranje obrazovanja, 2023. [online] *Outbound internationally mobile students by region*. Podaci dostupni na: <http://data.uis.unesco.org/> [10. 11. 2023.]

⁴ OECD (2023). *International Migration Outlook 2023*. [online] Paris: OECD Publishing. Dostupno na: <https://doi.org/10.1787/b0f40584-en> [10. 11. 2023.]

⁵ Glass, C.R., Cruz, N.I. (2023). Moving towards multipolarity: shifts in the core-periphery structure of international student mobility and world rankings (2000–2019). *Higher Education*, 85, 415–435. SpringerLink [online] Dostupno na: <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00841-9> [10. 11. 2023.]

U kontekstu EU-a, Hrvatska u studentskoj populaciji ima niži udio inozemnih studenata i relativno veći broj inozemnih studenata iz susjednih zemalja u odnosu na druge države članice EU-a i OECD-a.

Istovremeno, Nacionalni plan razvoja obrazovanja od 2021. do 2027. predviđa strateško djelovanje s ciljem podizanja razine internacionalizacije visokog obrazovanja, pri čemu će se posebna pozornost posvetiti održivosti studija na stranim jezicima i uklanjanju prepreka za privlačenje stranih studenata na studije u Republici Hrvatskoj.

Uz brojne razvojne aspekte, posljednjih su godina višestruke krizne situacije utjecale na kretanje inozemnih studenata. Brexit je promijenio trend mobilnosti studenata između građana EU-a i britanskih građana. Velik utjecaj Brexita na obrazovne i gospodarske aktivnosti posljedica je činjenice da je Ujedinjeno Kraljevstvo glavno odredište 38,4 % mobilnih studenata u Europi od 2014. godine.⁶ Pandemija COVIDA-19 također je utjecala na međunarodnu mobilnost u mnogim zemljama OECD-a/EU-a. Da bi ograničile širenje epidemije, brojne su zemlje uvele ograničenja putovanja i zatvaranje granica. Zdravstvena kriza je međunarodnim studentima otežala provođenje administrativnih postupaka potrebnih za upis na visoka učilišta u inozemstvu i putovanje u biranu zemlju radi nastavka studija. Većina zemalja OECD-a/EU-a zatvorila je svoje nacionalne granice, a mnoga visoka učilišta bila su fizički zatvorena tijekom razdoblja pandemije.⁷ Unatoč tome, između 2019. i 2021. ukupni je udio međunarodno mobilnih studenata diljem OECD-a ostao stabilan. Međutim, na globalnoj se razini u nekoliko zemalja taj udio znatno smanjio tijekom razdoblja restriktivnih epidemioloških mjera. U Australiji je pao s 28 % svih studenata na 22 % između 2019. i 2021., dok je na Novom Zelandu pao s 21 % na 12 %. U objema zemljama najveći dio pada dogodio se između 2020. i 2021.: pad za četiri postotna boda u Australiji i pet postotnih bodova na Novom Zelandu.

Bitno je spomenuti i mogući utjecaj povećanog broja ratom raseljenih osoba iz Ukrajine na broj stranih državljana u visokom obrazovanju. Većina zemalja uvela je neke oblike potpornih mjera za pomoć ukrajinskim državljanima i njihovo uključivanje u obrazovanje, poput jezičnih tečajeva, akademske podrške/mentorstva, financijskih potpora i rezerviranih mjesta u obrazovanju; a brojna visoka učilišta u državama članicama EU-a uvela su i svoje izvanredne mjere radi podrške ukrajinskim studentima i znanstvenicima.

⁶Sanchez Barrioluengo, M. and Flisi, S. (2017). *Student mobility in tertiary education: institutional factors and regional attractiveness*[online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Dostupno na: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC108895>

⁷OECD/European Migration Network (2021.).The impact of COVID-19 in the migration area in EU and OECD countries [online] Dostupno na: <https://www.oecd.org/migration/mig/00-eu-emn-covid19-umbrella-inform-en.pdf> [10. 11. 2023.]

Pregled podataka o inozemnim studentima na cjelovitom studiju u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2017. do 2023.

Definicija inozemnih studenata na cjelovitom studiju

Prema definiciji OECD-a⁸, inozemni studenti su oni koji su prethodnu obrazovnu kvalifikaciju stekli u drugoj državi i nisu državljani zemlje u kojoj pohađaju studijske programe na tercijarnoj razini. Kada podaci o državi u kojoj su studenti stekli prethodnu obrazovnu kvalifikaciju nisu dostupni, za približnost broja inozemnih studenata primjenjuju se podaci o državi stalnog ili uobičajenog boravišta ili državljanstvo.

Inozemne studente nadalje možemo podijeliti na one koji ostvaruju dugoročnu mobilnost s ciljem stjecanja kvalifikacije (eng. *degree mobility*), odnosno pohađanja cjelovitog studija te na one koji ostvaruju kratkoročnu mobilnost s ciljem stjecanja ECTS (ili nekih drugih) bodova (eng. *credit mobility*).

Svrha je ovog izvještaja pružiti pregled podataka o inozemnim studentima čija zemlja podrijetla (prema državljanstvu) nije Hrvatska, a upisani su na visoka učilišta u Hrvatskoj s ciljem stjecanja visokoškolske kvalifikacije, odnosno u Hrvatskoj su proveli cjelokupno razdoblje studija barem na jednoj njegovoj razini. Izvještajem je obuhvaćeno razdoblje od 2017./2018. do 2022./2023. ak. god., a izrađen je na osnovi skupa podataka koje je pripremio Srce – Sveučilišni računarski centar. Izvor primarnih podataka je Informacijski sustav studentskih prava, za potrebe Ministarstva znanosti i obrazovanja i Agencije za mobilnost i programe Europske unije.

Ovim izvještajem nisu obuhvaćeni dolazni inozemni studenti u sklopu međunarodnih programa akademske mobilnosti poput programa Erasmus+, bilateralnih programa međunarodne mobilnosti, CEEPUS-a⁹ i sličnih programa; neovisno o tome radi li se o kratkoročnoj mobilnosti u svrhu studija ili stručne prakse (eng. *credit mobility*) ili mobilnosti u svrhu stjecanja visokoškolske kvalifikacije (eng. *degree mobility*).

Metodološka opaska

Dostupni izvori statističkih podataka o međunarodnoj mobilnosti tradicionalno se temelje na državljanstvu ili nacionalnosti. Međutim, iz metodološkog stajališta potrebno je uzeti u obzir da dio stranih studenata nije bio mobilan u svrhu studiranja, već je već živio i školovao se u zemlji studija. Sve češćim povećanjem mobilnosti i migracija diljem svijeta, državljanstvo je manje prikladno kao približnost studentske mobilnosti. Također, osobe su prije studiranja mogle živjeti i učiti u zemlji gdje nemaju državljanstvo i možda su se preselile u zemlju svojeg državljanstva u svrhu studiranja. Također, neki studenti su se možda preselili u drugu zemlju u svrhu studiranja i postali državljani te zemlje tijekom studija. Ti su studenti mobilni u svrhu studiranja, ali nisu stranci.

⁸OECD (2023). OECD Data – International student mobility [online]. Dostupno na: <https://data.oecd.org/students/international-student-mobility.htm> [11. 11. 2023.]

⁹ Srednjoeuropski program razmjene - CEEPUS

Veličina pogreške zbog različitih definicija ispitivana je uz pomoć statističkih podataka iz zemalja koje su prikupljale podatke o državljanstvu i zemlji u kojoj je stečena prethodna obrazovna kvalifikacija.¹⁰

Na temelju takvih statističkih podataka, dostupnih za odabrani broj zemalja, procijenjeno je da približno jedna četvrtina stranih studenata u prosjeku europskih zemalja nije bila mobilna za svrhu studiranja i obrnuto, odnosno približno jedna desetina studenata mobilnih radi studiranja nisu bili stranci.¹¹

Udio inozemnih studenata u studentskoj populaciji

Udio inozemnih studenata sa svrhom stjecanja visokoškolske kvalifikacije (eng. *degree mobility*) u studentskoj populaciji (ukupan broj lokalnih i inozemnih studenata upisanih na visoka učilišta) razlikuje se među državama članicama EU-a. Prema podacima Eurostata¹², tijekom 2021. najveći udio inozemnih studenata sa svrhom stjecanja visokoškolske kvalifikacije (eng. *degree mobility*) u studentskoj populaciji imao je Luksemburg (49,3 %), potom Cipar (21,8 %), dok je u 11 država članica najmanje 1/10 inozemnih studenata u populaciji.

U nekoliko država članica, poput Španjolske (3,6 %), Italije (3,4 %), Grčke (2,8 %) i Hrvatske (2,7 %)¹³, udio inozemnih studenata na cjelovitom studiju relativno je nizak u odnosu na druge države članice EU-a.

Unatoč tome što Hrvatska usporedno (prema podacima Eurostata) nije među važnijim odredištima inozemnih studenata na razini EU-a, podaci o inozemnim studentima na cjelovitom studiju u Hrvatskoj, a koje prati Srce na temelju Informacijskog sustava studentskih prava (prikaz 1), upućuju na polagan rast broja inozemnih studenata iz godine u godinu (1004 – 2017./2018. ak. god. u odnosu na 1748 – 2022./2023. ak. god.); dok u relativnim vrijednostima inozemni studenti na cjelovitom studiju čine tek 1,2 %¹⁴ ukupne studentske populacije u 2022./2023. ak. god. Shodno tome, potrebno je istaknuti da se usporedno s blagim porastom inozemnih studenata cjelokupna studentska populacija Hrvatske smanjila za približno 7 % u prethodnih sedam godina.

Prikaz 1. Udio inozemnih studenata (cjeloviti studij) u ukupnom broju studenata u RH (%), 2017. – 2023.

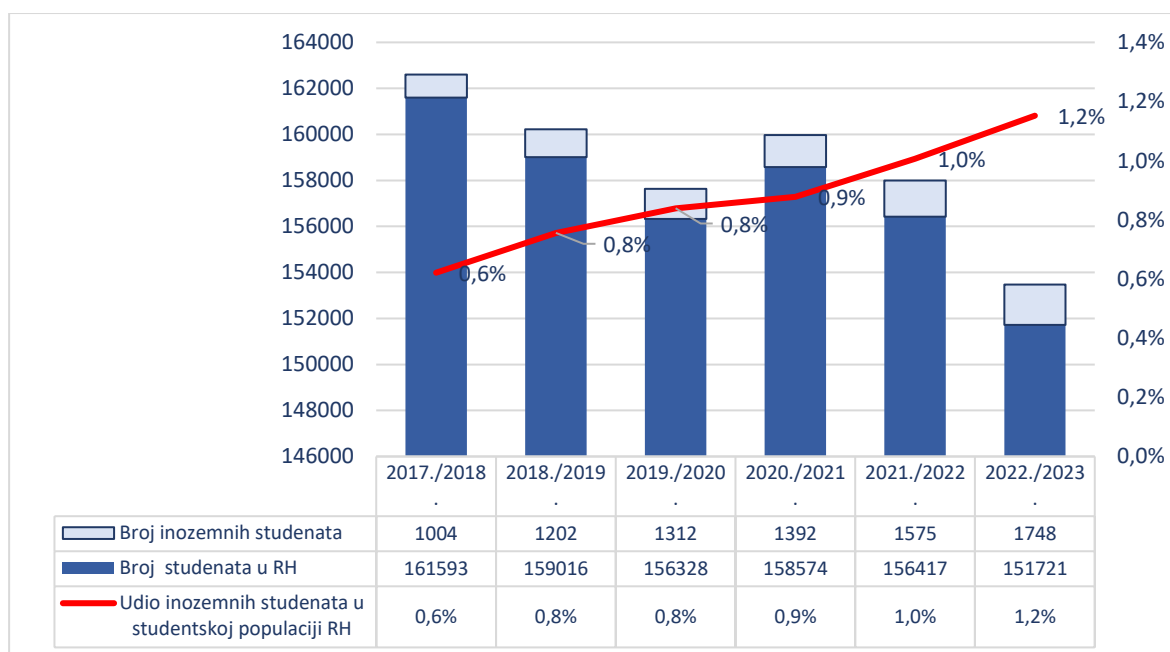
¹⁰Teichler, U., Ferencz, I., Wächter, B. (2011). Mapping Mobility in European Higher Education. Overviews and Trends.

¹¹Maria Kelo, Ulrich Teichler, Bernd Wächter (ur.). Bonn: Lemmens, 2006. ISBN 3-932306-72-4.

¹²Eurostat (2023). *Learning mobility statistics*. [online] Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Learning_mobility_statistics#Students_from_abroad [11. 11. 2023.]

¹³ Predstavljeni udio inozemnih studenata sa svrhom stjecanja visokoškolske kvalifikacije / inozemnih studenata na cjelovitom studiju temelji se na podacima Eurostata i prikazuje udio inozemnih studenata koji imaju status redovnih studenata (upisani na visokoškolski studijski program s namjerom da diplomiraju na njemu u zemlji odredišta/Hrvatskoj) u ukupnoj studentskoj populaciji. Prikazani udio obuhvaća sve inozemne studente koji u Hrvatskoj borave radi stjecanja visokoškolske kvalifikacije, uključujući i one koji ovu vrstu mobilnosti ostvaruju u okviru programa mobilnosti kao što su bilateralni programi mobilnosti, a isključuje studente koji u Hrvatskoj borave na kratkoročnoj mobilnosti (tzv. *credit mobility*).

¹⁴ Skupovi podataka o inozemnim studentima u Hrvatskoj koje prati Srce ne obuhvaćaju inozemne studente sa svrhom stjecanja visokoškolske kvalifikacije koji u Hrvatskoj borave u okviru programa mobilnosti, stoga se prikazani udio inozemnih studenata u studentskoj populaciji razlikuje u odnosu na sveobuhvatnije podatke Eurostata prikazane u prethodnom paragrafu. Podaci Eurostata prikazuju položaj Hrvatske u odnosu na druge države članice EU-a vezano za inozemne studente na cjelovitom studiju / inozemne studente sa svrhom stjecanja visokoškolske kvalifikacije.

Profil inozemnih studenata

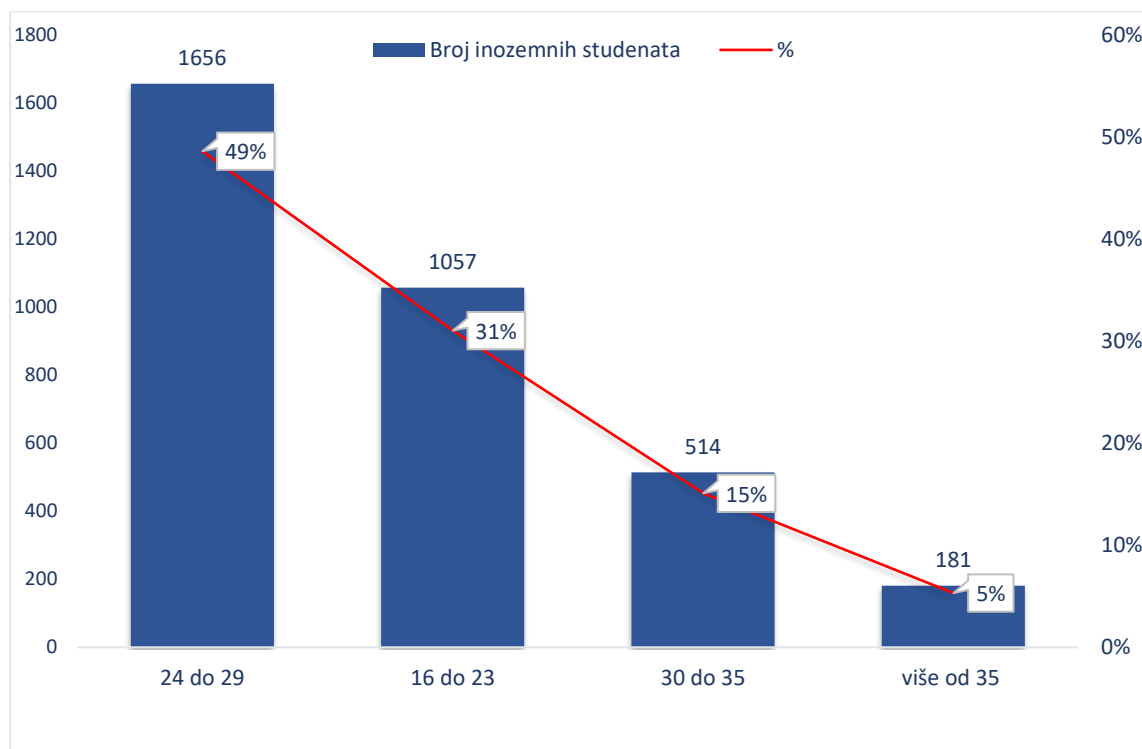
Tijekom sedmogodišnjeg razdoblja (od 2017./2018. do 2022./2023. ak. god.) hrvatska visoka učilišta pohađalo je ukupno 3408 inozemnih studenata¹⁵ na svim razinama studija, pri čemu je najviše studenata (49 %) u dobnoj skupini od 24 do 29, a najmanje (5 %) onih starijih od 35 godina (prikaz 2). Također, među inozemnim studentima žene su zastupljenije (54,34 %) od muškaraca (46,66 %). Unatoč većoj zastupljenosti žena, spolna razdioba u odnosu na područje studija otkriva da je među onima koji pohađaju programe u području tehničkih znanosti ipak veći udio muškaraca (62 %), slično kao i u području biotehničkih znanosti (63 % muškaraca).

Prema vrsti/razini studija, u ukupnom broju inozemnih studenata u Hrvatskoj od 2017. do 2023. (3408), najviše je onih koji su pohađali integrirani prijediplomski i diplomski (48,74 %, 1661) ili prijediplomski studij (37,44 %, 1276). Slijede studenti koji su pohađali programe na diplomskoj razini (12,44 %, 424), dok je najmanje onih koji su pohađali stručni studij (1,17 %, 40) i programe na poslijediplomskoj razini (tek 0,21 %, 7), od čega je tek 0,12 % (4) na doktorskom studiju. U ovom slučaju prikazani podaci nisu dovoljni za razumijevanje situacije, posebno u slučaju studenata na doktorskim studijima, s obzirom na to da se u ovom izvještaju ne prikazuju cjeloviti podaci o broju dolaznih inozemnih studenata, jer nisu uključeni strani državljani na cjelovitom studiju u Hrvatskoj koji dolaze u okviru programa mobilnosti. Stoga je potrebno sagledati cjelovite podatke o inozemnim studentima na razini poslijediplomskih studija (uzimajući u obzir i one koji u Hrvatskoj borave u sklopu programa mobilnosti) da bi se adekvatno odredila strategija internacionalizacije na svim razinama studija.

¹⁵Podatak se odnosi na broj inozemnih studenata na cjelovitom studiju u RH, a koji se prate u skupovima podataka Srca, te ne uključuje studente koji su tijekom tog razdoblja u RH boravili sa svrhom stjecanja kvalifikacije u sklopu programa mobilnosti.

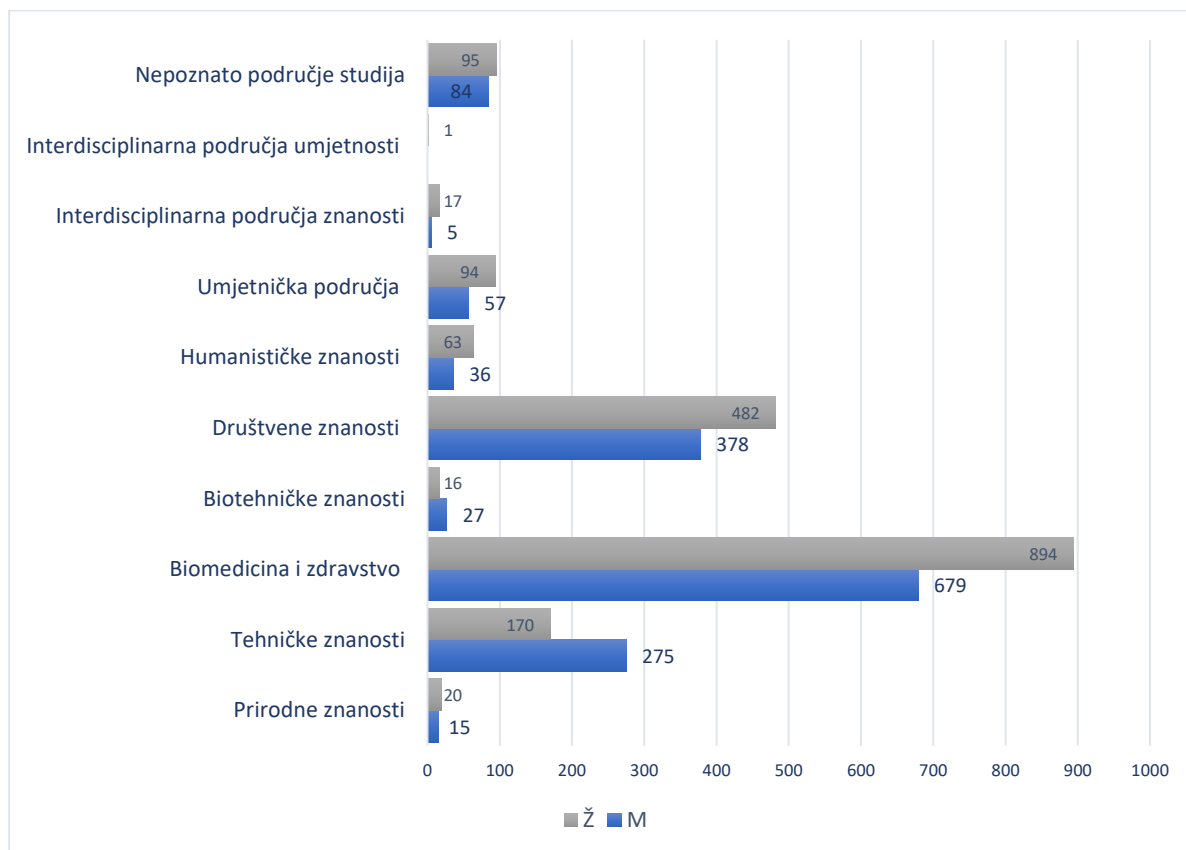
Bitno je istaknuti i da je na razini zemalja OECD-a¹⁶ razvidan porast broja inozemnih studenata na višim razinama studija, pa je 2020. bilo samo 5 % inozemnih studenata na razini prijediplomskog studija, a čak 24 % na razini poslijediplomskog (doktorskog) studija. Unatoč ograničenjima u donošenju zaključaka na temelju prikazanih podataka, razdioba inozemnih studenata prema vrsti studija (prikaz 4) pokazuje obrnuti trend u Hrvatskoj, s obzirom na to da iz godine u godinu raste broj stranih državljana upisanih na prijediplomske i integrirane prijediplomske i diplomске studije (prikaz 4).

Prikaz 2. Dobna razdioba inozemnih studenata na cjelovitom studiju u RH, 2017. – 2023.

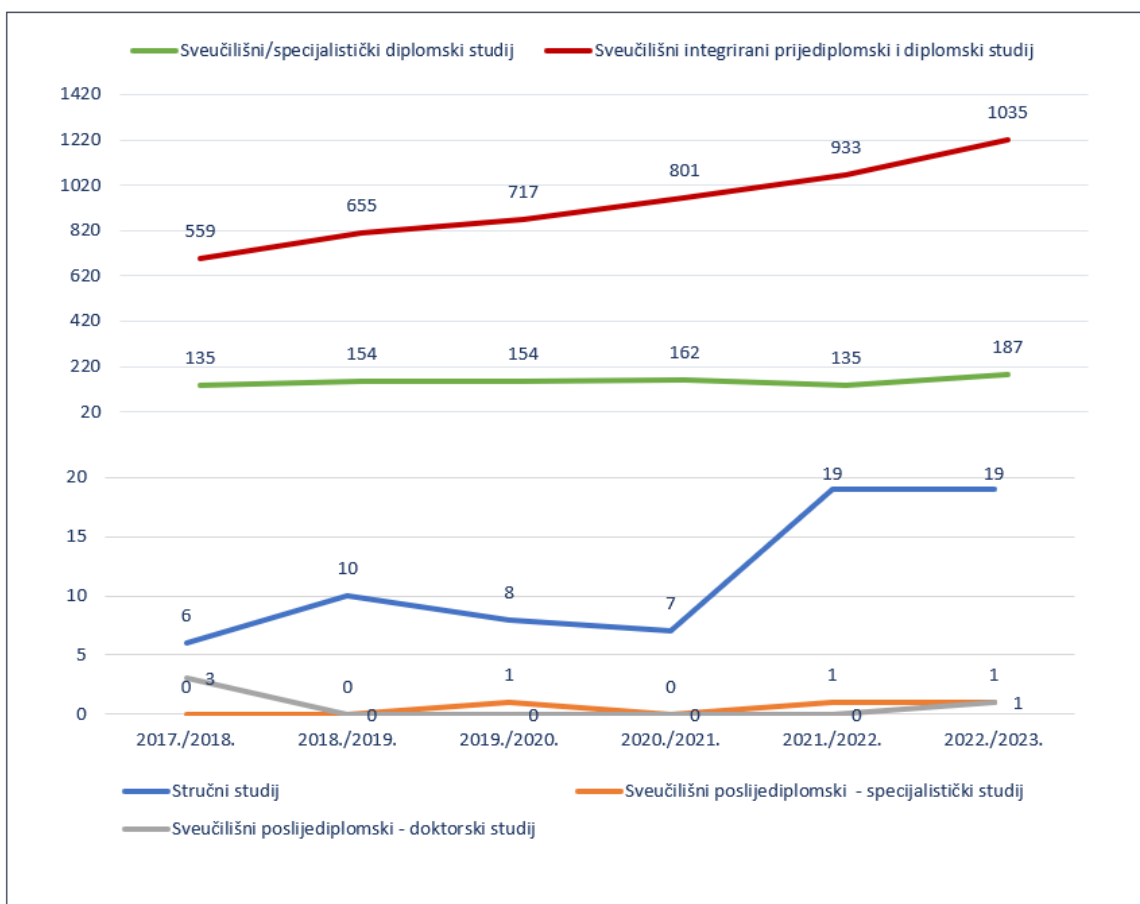

¹⁶OECD iLibrary (2023.) *International student mobility* [online]. Dostupno na: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/ec0742a4-en/index.html?itemId=/content/component/ec0742a4-en#boxsection-d1e29153> [11. 11. 2023.]

Prikaz 3. Spolna razdioba inozemnih studenata na cjelovitom studiju u RH prema području studija, 2017. – 2023.

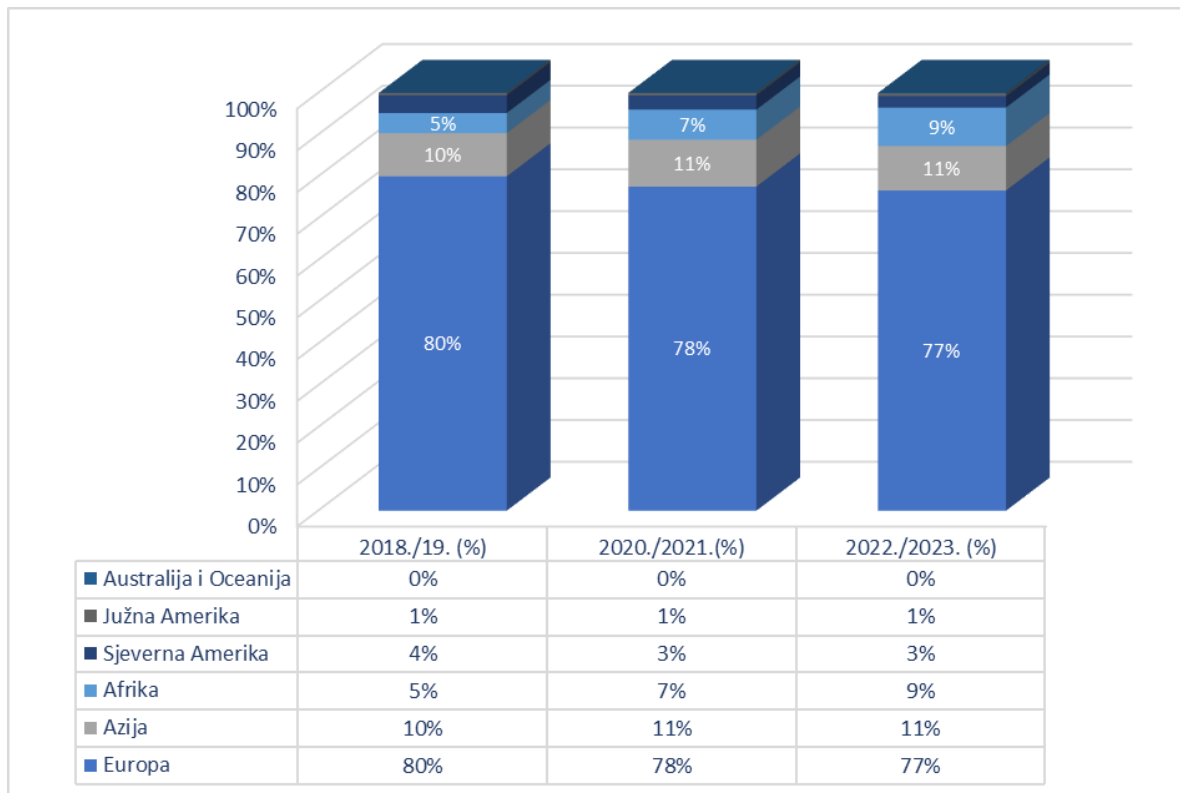
Prikaz 4. Broj inozemnih studenata prema vrsti studija, 2017. – 2023.

Zemlje i regije podrijetla inozemnih studenata

Podaci OECD-a u izvještaju *International Migration Outlook 2022* upućuju na to da su studenti skloni odabrati određenu zemlju unutar geografske regije svoje zemlje podrijetla, što je bio slučaj s 29 % inozemnih studenata u OECD zemljama tijekom 2021. Iz prikaza 5 i 6 razvidno je da poznavanje jezika, kulturološke i povijesne veze, kao i geografska blizina, utječu na odabir Hrvatske kao odredišta. Slično kao i u većini drugih država članica EU-a, većina inozemnih studenata dolazi iz drugih regija Europe, posebice država Europske unije, pri čemu je potrebno istaknuti da (prema podacima Eurostata) upravo Hrvatska, uz Sloveniju i Slovačku, ima najveći udio dolaznih studenata iz drugih država Europe.

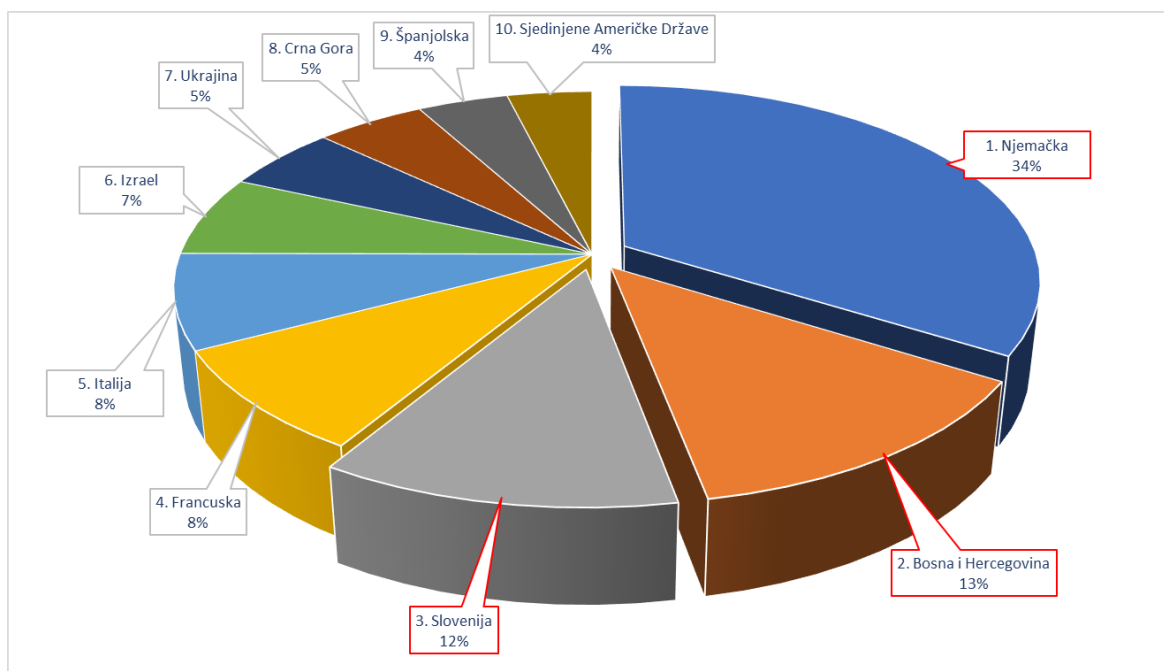
Prikaz 5. Geografska razdioba (prema kontinentu) inozemnih studenata na cjelovitom studiju u RH

Tijekom sedmogodišnjeg razdoblja (od 2017./2018. do 2022./2023. ak. god.) u Hrvatskoj su studirali državljani 110 zemalja svijeta. Prikaz 6 sadrži „Top 10“ zemalja podrijetla (prema državljanstvu) inozemnih studenata u prethodnih sedam godina. Među inozemnim studentima bilo je najviše osoba podrijetlom iz Njemačke (34 %), Bosne i Hercegovine (13 %) i Slovenije (12 %), nakon čega slijede državljani Francuske (8 %), Italije (8 %), Izraela (7 %), Ukrajine (5 %), Crne Gore (5 %) te Španjolske (4 %) i Sjedinjenih Američkih Država (4 %). Primjetno je da najveći broj inozemnih studenata dolazi iz zemalja srednje Europe i jugoistočne Europe, uz iznimku državljana Izraela (7 %), Ukrajine (5 %) i Sjedinjenih Američkih Država (4 %). Primjetan je i porast ukrajinskih studenata u Hrvatskoj, od njih tek 10 (2017./2018.) do 182 (2022./2023.), što je u prvom redu posljedica povećanog broja raseljenih osoba iz Ukrajine koje borave u Hrvatskoj.

¹⁷ Ovaj udio ne uključuje studente s dvojnim hrvatsko-bosanskohercegovačkim državljanstvom, s obzirom na to da se oni ubrajaju u domicilne studente.

Prikaz 6. „TOP 10“ – Najčešće zemlje podrijetla (državljanstvo) inozemnih studenata na cjelovitom studiju u RH, 2017. – 2023.

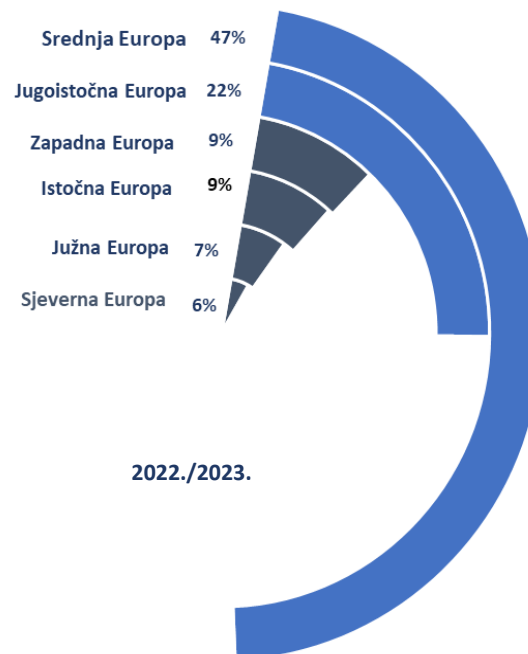
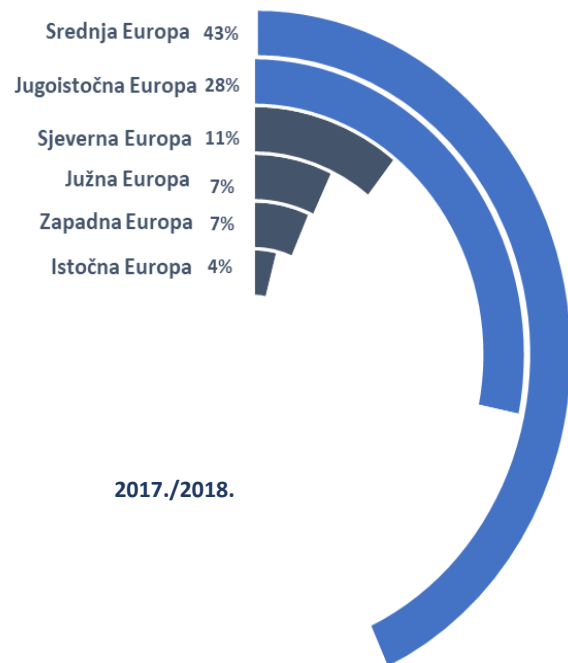

Razdioba inozemnih studenata prema regijama Europe (prikaz 7) pokazuje da je u 2022./2023. ak. god. porastao broj studenata iz srednje Europe (47 % u odnosu na 43 % u 2017./2018.), dok se smanjio udio inozemnih studenata iz jugoistočne Europe (22 % u 2022./2023.; 28 % u 2017./2018.) Udio inozemnih studenata iz sjeverne Europe smanjen je gotovo za polovicu (6 % u 2022./2023. u odnosu na 11 % u 2017./2018.), dok je udio studenata iz istočne Europe tijekom istog razdoblja udvostručen (od 4 % u 2017./2018. na 9 % u 2022./2023.).

Također, iz prikaza 5, promatrajući geografsku raspodjelu inozemnih studenata prema kontinentima, nije zamjetan utjecaj pandemije COVIDA-19 na diverzifikaciju inozemnih studenata. Kao i prethodnih sedam godina, većinu inozemnih studenata čine državljani drugih država članica EU-a. Prije pandemije COVIDA-19 (2018./2019.) čak je 80 % inozemnih studenata u Hrvatskoj dolazilo iz drugih država Europe, uglavnom iz država srednje Europe (najčešće Njemačke i Slovenije) i jugoistočne Europe (najčešće Bosne i Hercegovine), 10 % studenata bilo je podrijetlom iz Azije, nakon čega slijede Afrika (5 %) te Sjeverna Amerika (4 %), dok je najmanje inozemnih studenata bilo iz Južne Amerike (1%) te Australije i Oceanije (manje od 1 %). Tijekom 2020. i 2021., razdoblja u kojem su se na globalnoj razini uvodile ograničavajuće epidemiološke mjere, neznatno se smanjio broj inozemnih studenata iz Europe (-1 %) i Azije (-1 %), te je blago povećan udio inozemnih studenata iz Afrike. Iako je za procjenu utjecaja pandemije COVIDA-19 na akademsku mobilnost potrebna detaljnija analiza, primjetno je da u 2022./2023. u odnosu na 2020./2021. i 2018./2019. ak. god. nije došlo do znatnije preraspodjele inozemnih studenata (prema kontinentima), s iznimkom porasta studenata iz Afrike (+4 %) u ukupnom broju inozemnih studenata u Hrvatskoj.

Prikaz 7.

Razdioba inozemnih studenata prema regijama Europe, prije i nakon pandemije COVIDA-19

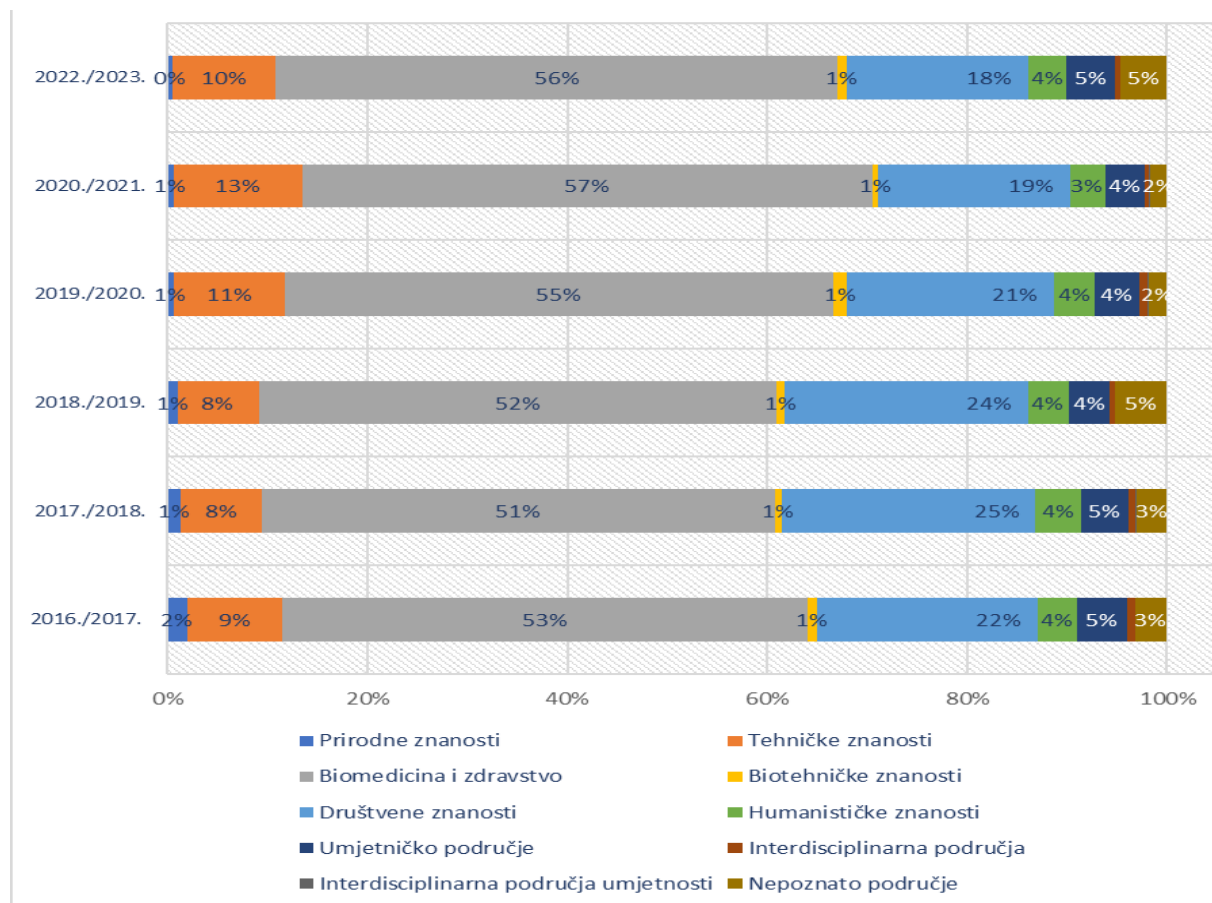
Znanstvena područja i studijski programi inozemnih studenata

Prema izvještaju OECD-a¹⁸, inozemni studenti češće nego studenti iz matične zemlje odabiru studij u STEM (znanost, tehnologija, inženjerstvo i matematika) područjima, posebno prirodne znanosti i informacijske i komunikacijske tehnologije. Za razliku od toga, među državama članicama EU-a postoji visok stupanj varijacija u udjelima inozemnih studenata prema polju studija, odražavajući barem donekle njihovu specijalizaciju. Naprimjer, nešto više od jedne petine svih inozemnih studenata koji su studirali u Italiji 2021. pohađalo je studij iz područja umjetnosti ili humanističkih znanosti, dok je 28,7 % inozemnih studenata u Njemačkoj pohađalo studij u polju inženjerstva, proizvodnje ili konstrukcija. Poslovanje, administracija i pravo bila su najčešća područja studija inozemnih studenata u 15 država članica EU-a, dok su zdravstvo i socijalna skrb bila najčešća područja studija u osam država članica.

Prikaz 8 odnosi se na razdiobu inozemnih studenata u Hrvatskoj prema području studija. U razdoblju od 2017. do 2023. godine najčešće znanstveno područje studija inozemnih studenata bila je biomedicina i zdravstvo te je u proteklih sedam godina primjetan sustavan rast inozemnih studenata u ovom području (53 % u 2017./2018., 57 % u 2022./2023. ak. god.). Slijede društvene znanosti u kojima je, pak, zamjetan pad inozemnih studenata tijekom sedam godina (22 % u 2017./2018., 18 % u 2022./2023. ak. god.), dok su na trećem mjestu studenti u području tehničkih znanosti, koji čine približno 10 % inozemnih studenata u Hrvatskoj. Upravo se u ovom području iz godine u godinu povećava broj inozemnih studenata te ih je, u odnosu na 2017./2018., u 2022./2023. ak. god. bilo čak 92 % više u području tehničkih znanosti. Najmanje inozemnih studenata u Hrvatskoj odabire studijske programe u području prirodnih znanosti (2 % u 2017./2018. i manje od 1 % u 2022./2023.) i biotehničkih znanosti. Upravo je u području prirodnih znanosti u Hrvatskoj zamjetan trend smanjenja broja inozemnih studenata u prethodnih sedam godina (čak 60 % manje u odnosu na 2017./2018. ak. god.).

¹⁸OECD (2023). *International Migration Outlook 2023*, Paris: OECD Publishing, Dostupno na: <https://doi.org/10.1787/b0f40584-en>. [11. 11. 2023.]

Prikaz 8. Razdioba inozemnih studenata prema području studija, od 2017./2018. do 2022./2023. ak. god.

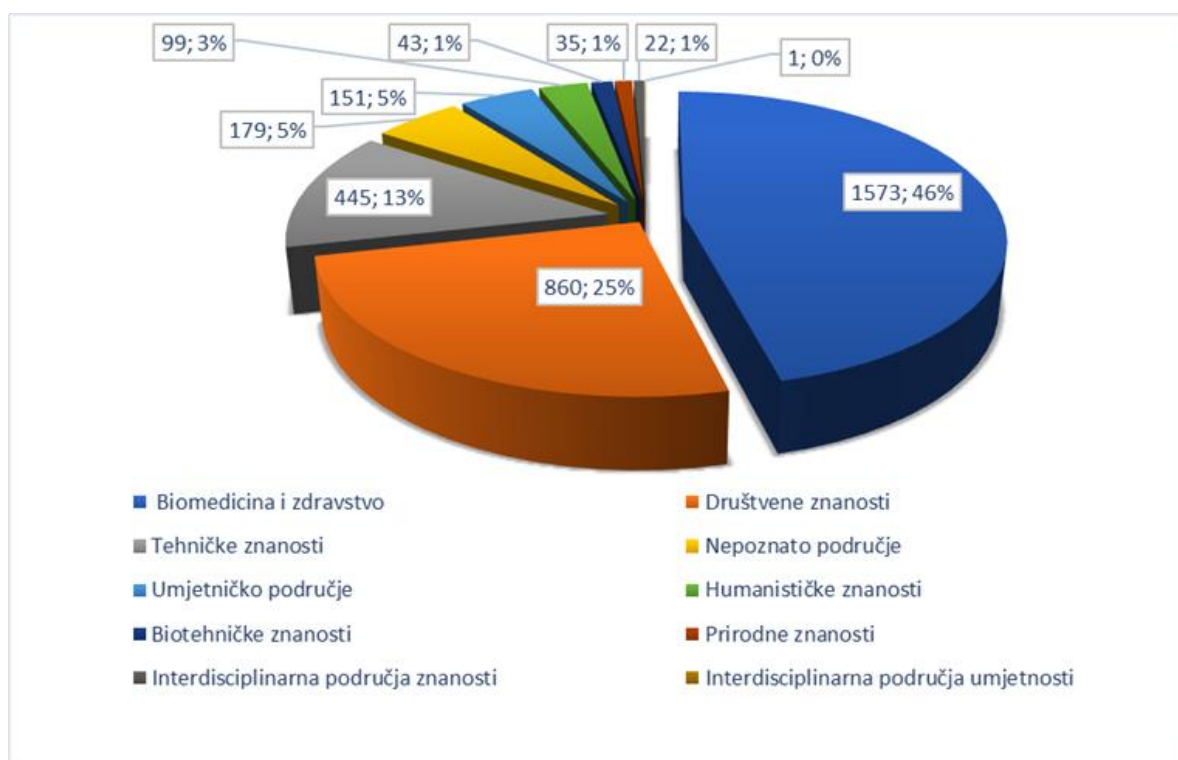

Iscrpnije raščlanjeni podaci prema području studija (prikaz 9) i studijskom programu (prikaz 13) pokazuju da je znatna koncentracija inozemnih studenata (njih čak 1227 tijekom razdoblja od 2017. do 2023.) na nekolicini studijskih programa i to na prijediplomskom studiju ili integriranom prijediplomskom i diplomskom studiju (prikaz 10) – primarno na studiju medicine (na hrvatskom i engleskom jeziku) te na studijskim programima elektrotehnike, informacijskih tehnologija i računarstva (1001), a potom slijede studijski programi u području menadžmenta, poduzetništva i srodni programi (349). Za Hrvatsku je osobit izrazito visok udio inozemnih studenata u polju medicine, te dentalne i veterinarske medicine, pri čemu je potrebno istaknuti da se u ovim poljima provode programi na engleskom jeziku, što ujedno upućuje i na višu razinu internacionalizacije pojedinih visokoškolskih ustanova. Najmanji je broj onih koji su u Hrvatskoj pohađali studije stranih jezika (55) ili studijske programe u području financija i srodnih programa. Navedeno je u skladu s trendovima u području akademske mobilnosti, prema kojima inozemni studenti češće biraju međunarodno orijentirane studijske programe koji se provode na stranim jezicima i to češće u STEM području.

Također, primjetno je da su inozemni studenti u području biomedicine i zdravstva (prikaz 11) prema zemlji podrijetla najčešće iz Njemačke (671), Izraela (145) i Slovenije (121). Za razliku od toga, u području društvenih znanosti (prikaz 11) najveći je broj inozemnih studenata podrijetlom (prema državljanstvu) iz Bosne i Hercegovine, Italije, Crne Gore, Njemačke i Ukrajine. Za Hrvatsku je osobit i porast broja studenata iz Izraela – i to u području biomedicinskih znanosti i zdravstva.

Povećan broj inozemnih studenata iz Izraela dijelom je i posljedica suradnje Izraela i Republike Hrvatske u području medicinskog obrazovanja i istraživanja, a koja je definirana Memorandumom o suglasnosti između Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske i Države Izrael u području zdravstva i medicine.¹⁹ Osim toga, Ministarstvo zdravstva Izraela je 2019. donijelo odluku²⁰ o iznimnom odobravanju prava na priznavanje diploma Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Ovom se odlukom izjednačuju diplome koje su izraelski studenti prethodno stekli na Medicinskom fakultetu u Zagrebu te im se na spomenutom fakultetu, kao i u Izraelu, odnosno u državama članicama OECD-a omogućava daljnje jednakopravno akademsko obrazovanje.

Prikaz 9. Razdioba inozemnih studenata na cjelovitom studiju u Hrvatskoj prema području studijskog programa u razdoblju od 2017. do 2023.

¹⁹Memorandum o suglasnosti dostupan na:

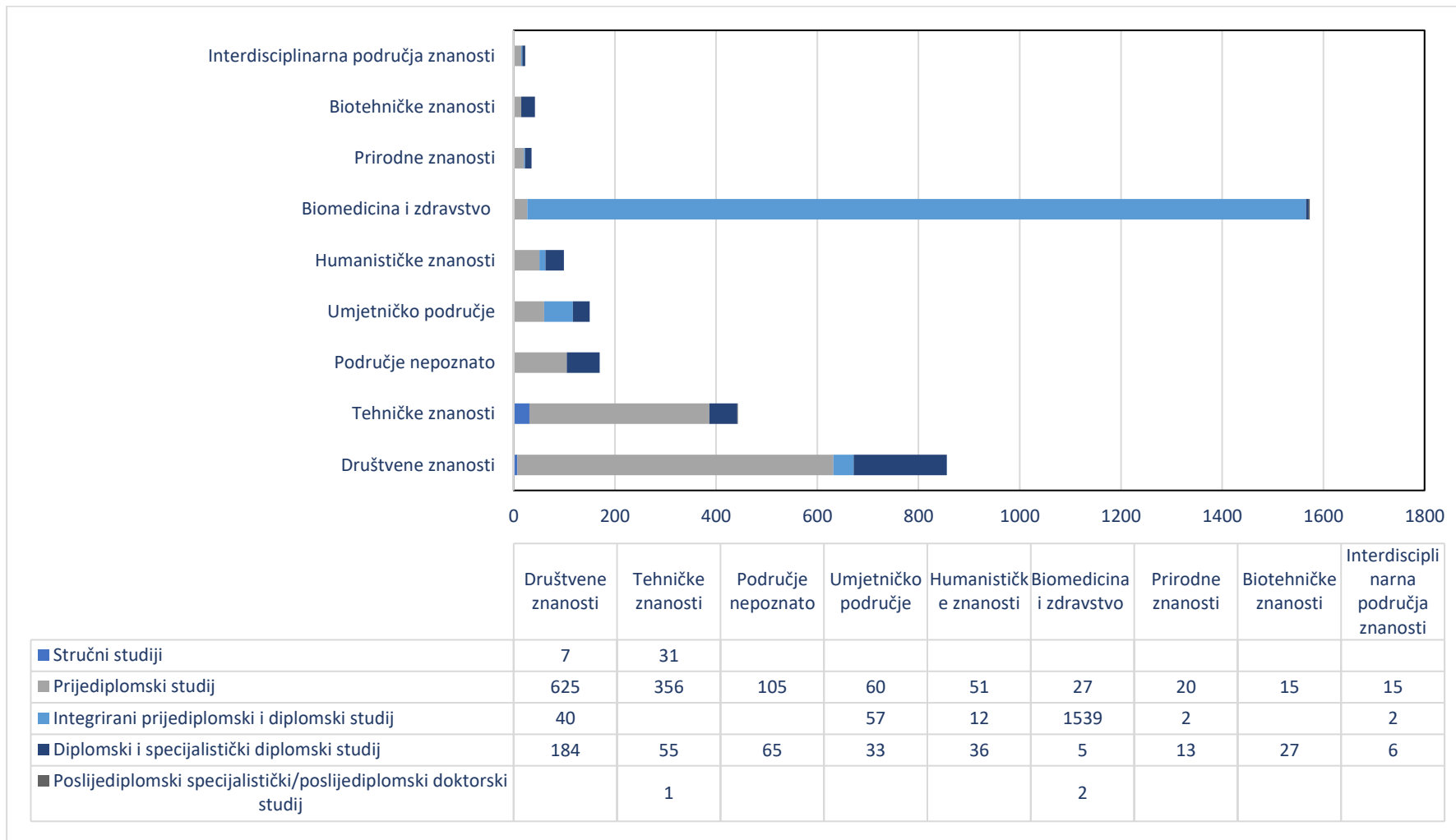
<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Sjednice/2022/Studeni/167%20sjednica%20VRH//167%20-%2014%20c%20Memorandum.pdf> [11. 11. 2023.]

²⁰ Objava Ministarstva zdravstva Izraela dostupna je na:

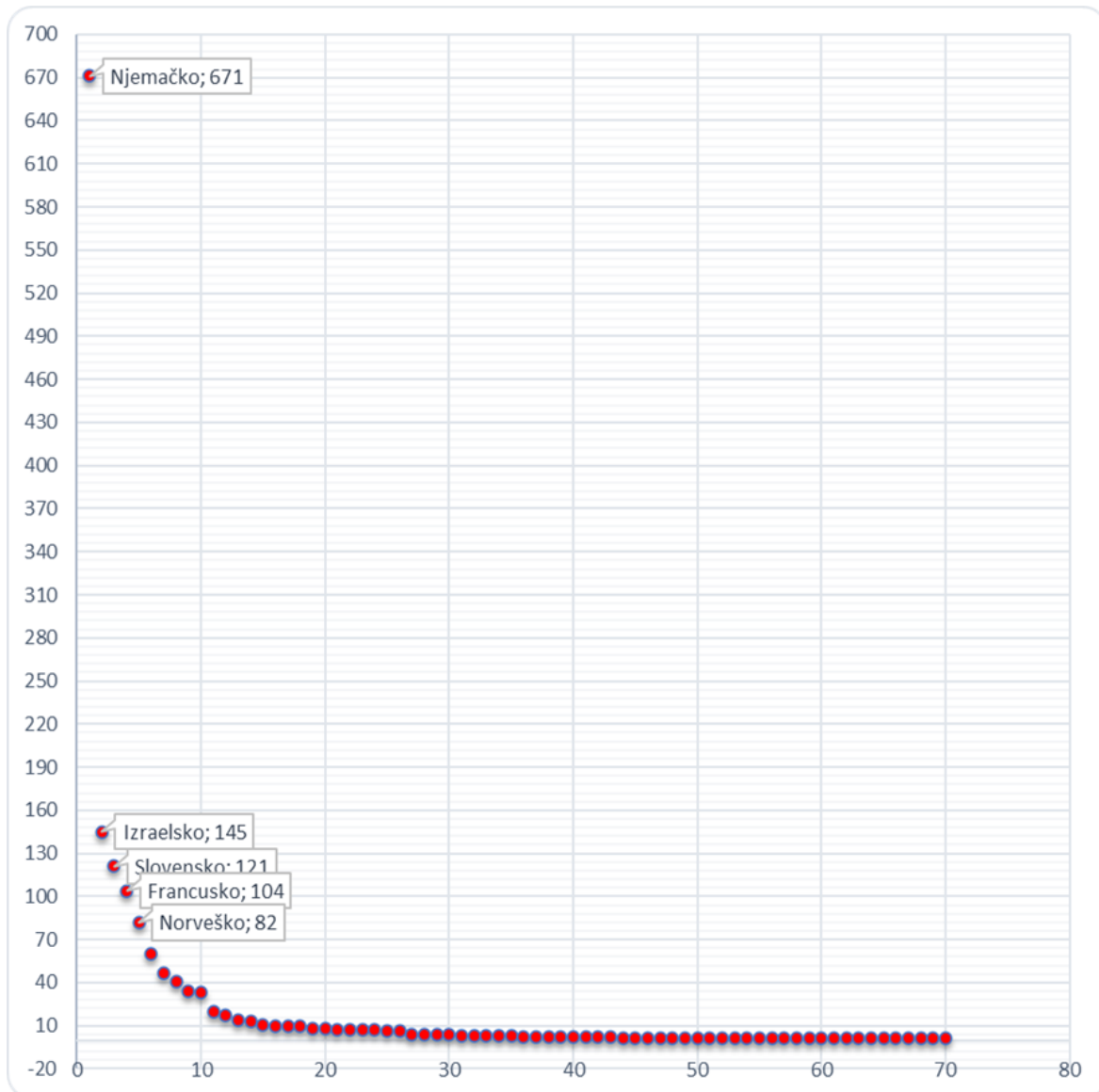
<https://www.health.gov.il/English/Services/MedicalAndHealthProfessions/GeneralMedicine/Pages/default.aspx> [11. 11. 2023.]

Prikaz 10.

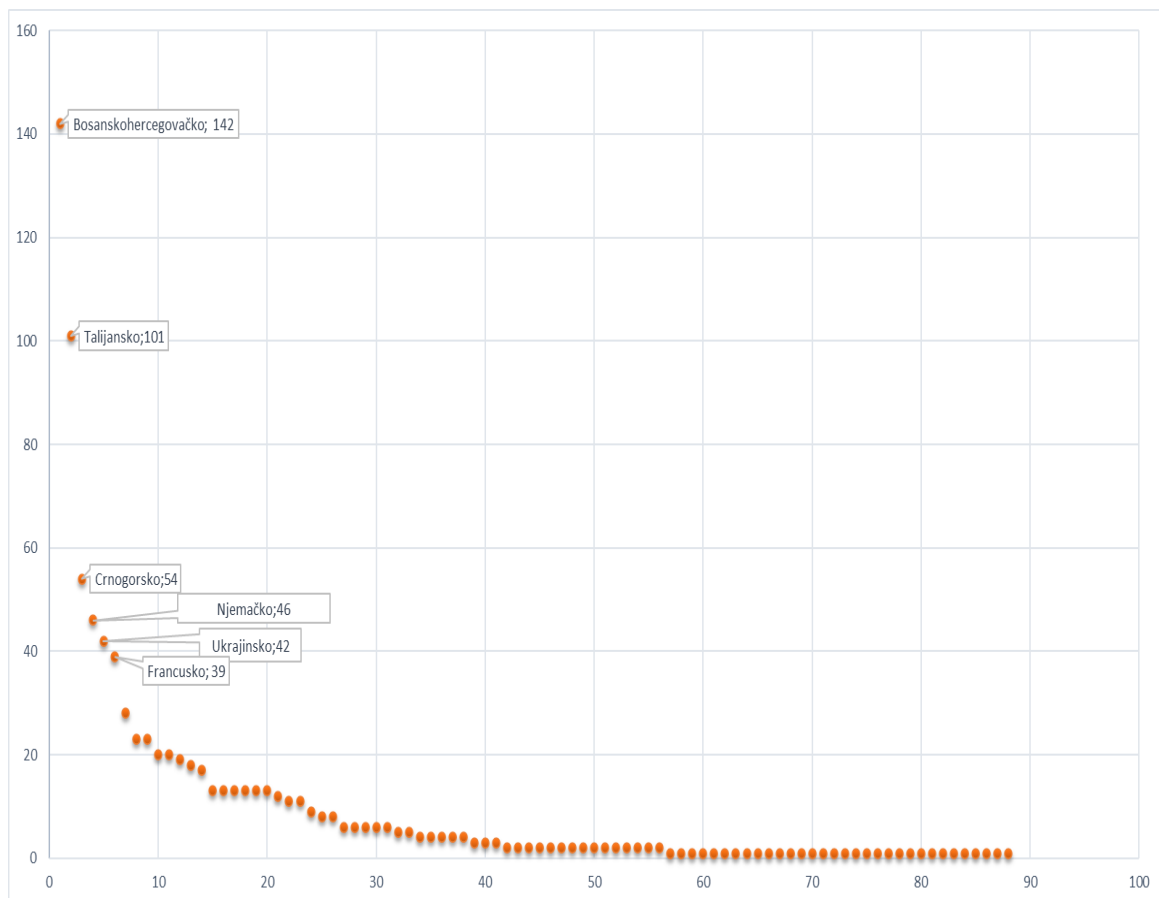
Razdioba inozemnih studenata na cjelovitom studiju u Hrvatskoj prema razini i području studija

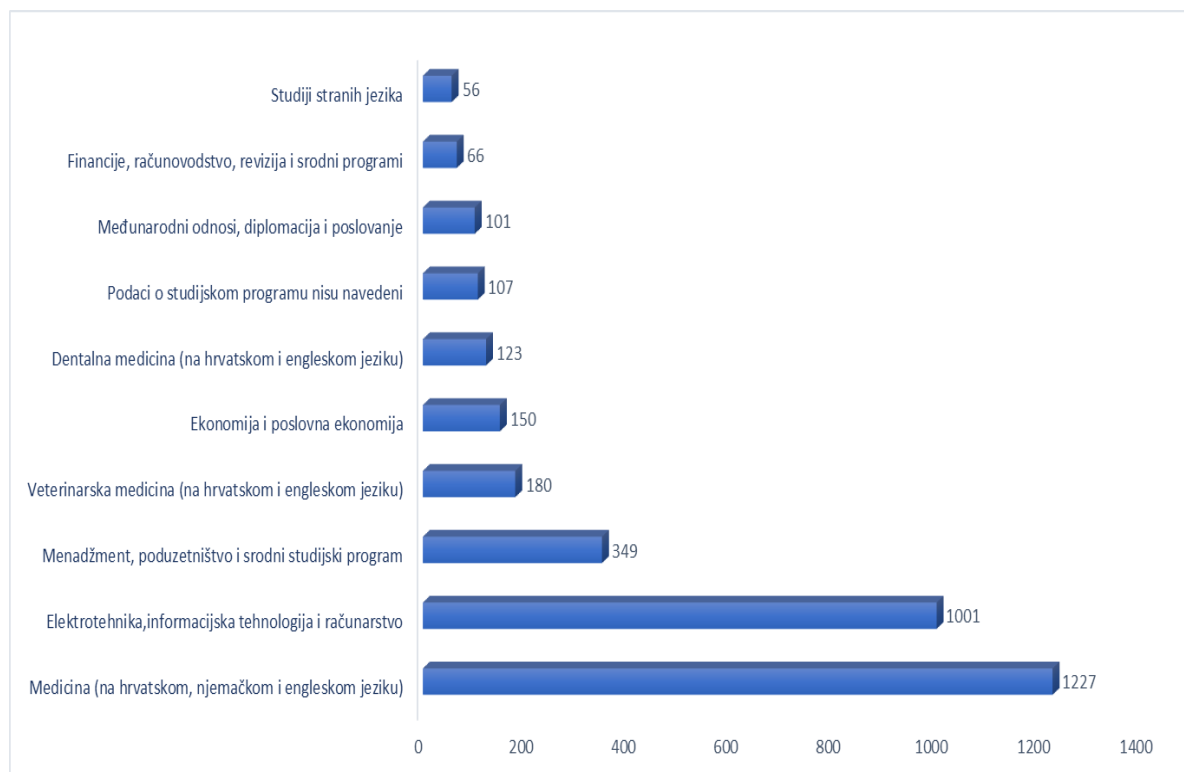
Prikaz 11. Zemlje podrijetla (državljanstvo) inozemnih studenata u razdoblju od 2017. do 2023. -
biomedicinske znanosti i zdravstvo

Prikaz 12. Zemlje podrijetla (državljanstvo) inozemnih studenata u razdoblju od 2017. do 2023. - društvene znanosti

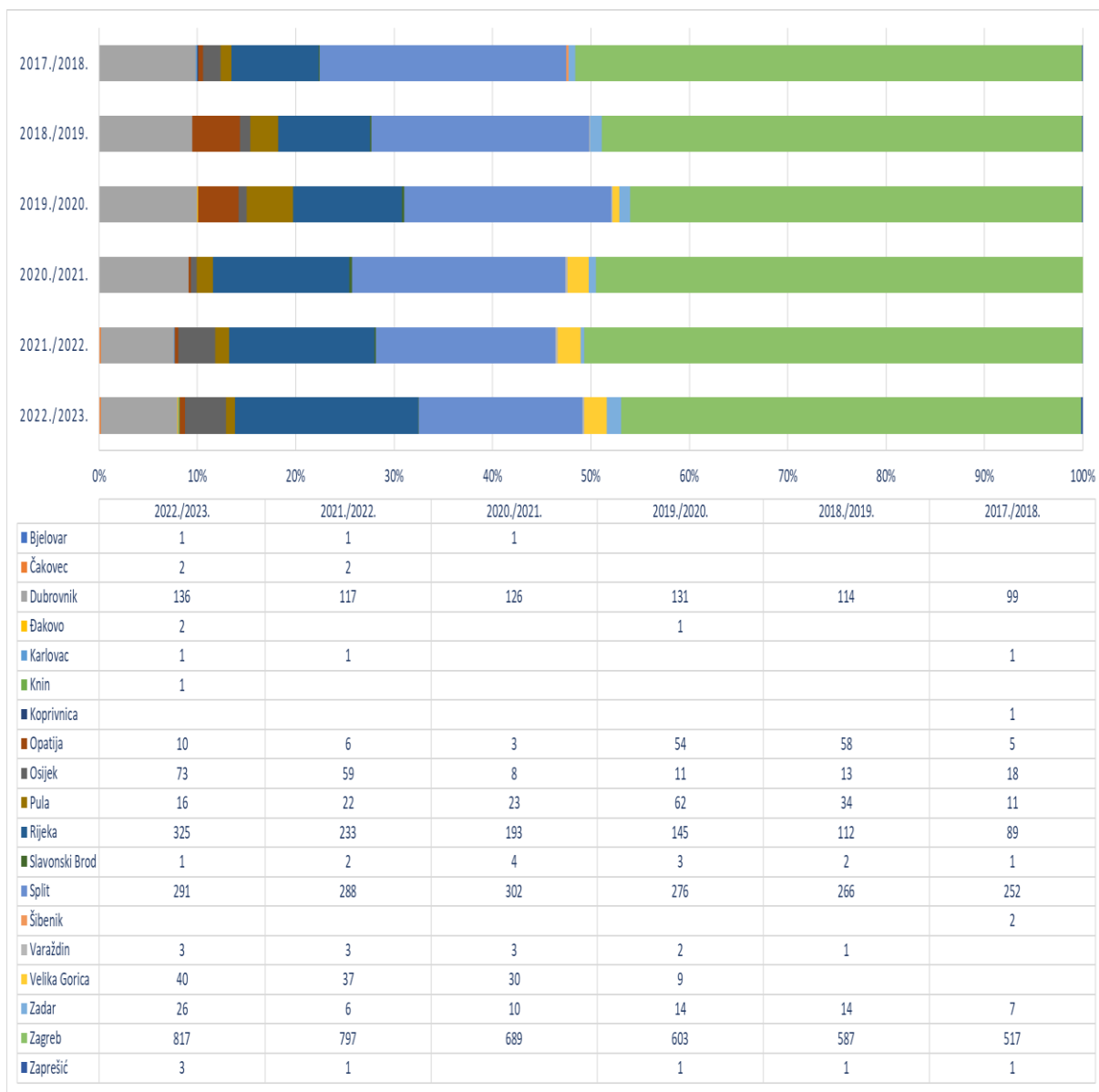
Prikaz 13. Razdioba inozemnih studenata u RH prema studijskom programu

Odabir odredišta i visokog učilišta

Odredište (grad) u koje dolaze inozemni studenti u najvećoj je mjeri određeno razmještajem visokih učilišta, ali može upućivati i na veći stupanj međunarodne suradnje i internacionalizacije studijskih programa na pojedinim visokim učilištima. Iz prikaza 14 razvidno je da je Zagreb mjesto najvećeg i najbrojnijeg visokog učilišta (Sveučilišta u Zagrebu) i najvećeg broja visokih škola i veleučilišta te primarno odredište najvećeg broja inozemnih studenata. Iz prikaza 15 zamjetno je da je na razini sveučilišnih sastavnica čak 40 % inozemnih studenata pohađalo upravo Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, dok su ostali fakulteti/visoka učilišta bili odredišna institucija za 10 % ili manje studenata na godišnjoj razini. Nakon Zagreba, najčešća odredišta inozemnih studenata su priobalni gradovi (Rijeka, Split, Dubrovnik).

Prilog 14. Razdioba inozemnih studenata u RH prema odredištu/lokaciji visokih učilišta

Prikaz 15. Raspodjela inozemnih studenata prema visokim učilištima od ak. god. 2017./2018. do ak. god. 2022./2023.

*% označava udio u ukupnom broju inozemnih studenata u Hrvatskoj upisanih u jednoj akademskoj godini

N – označava broj inozemnih studenata upisani na pojedino visoko učilište u ak.godini

Visoko učilište	2017./2018.		2018./2019.		2019./2020.		2020./2021.		2021./2022.		2022./2023.	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
EFFECTUS veleučilište	4	0,4%	1	0,1%	1	0,1%	1	0,1%	1	0,1%	2	0,1%
Europska poslovna škola Zagreb		0,0%		0,0%	3	0,2%	2	0,1%	2	0,1%		0,0%
Istarsko veleučilište	1	0,1%		0,0%	2	0,2%	3	0,2%	4	0,3%	2	0,1%
Libertas međunarodno sveučilište	20	2,0%	20	1,7%	30	2,3%	27	1,9%	36	2,3%	32	1,8%
Međimursko veleučilište u Čakovcu		0,0%		0,0%		0,0%		0,0%	2	0,1%	2	0,1%
Poslovno veleučilište Zagreb	1	0,1%		0,0%		0,0%	7	0,5%	3	0,2%	4	0,2%
RIT Croatia	68	6,8%	77	6,4%	90	6,9%	97	7,0%	99	6,3%	117	6,7%
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku	18	1,8%	13	1,1%	12	0,9%	8	0,6%	59	3,7%	75	4,3%
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli	10	1,0%	34	2,8%	60	4,6%	20	1,4%	18	1,1%	14	0,8%
Sveučilište Sjever	1	0,1%		0,0%		0,0%		0,0%		0,0%		0,0%
Sveučilište u Dubrovniku	31	3,1%	37	3,1%	41	3,1%	29	2,1%	18	1,1%	19	1,1%
Sveučilište u Rijeci	91	9,1%	167	13,9%	189	14,4%	191	13,7%	235	14,9%	308	17,6%
Veleučilište u Slavanskom Brodu/ Sveučilište u Slavanskom Brodu	1	0,1%	1	0,1%	2	0,2%	4	0,3%	2	0,1%	1	0,1%
Sveučilište u Splitu	252	25,1%	266	22,1%	268	20,4%	301	21,6%	286	18,2%	287	16,4%
Sveučilište u Zadru	7	0,7%	14	1,2%	14	1,1%	10	0,7%	6	0,4%	26	1,5%
Sveučilište u Zagrebu	444	44,2%	515	42,8%	464	35,4%	571	41,0%	594	37,7%	678	38,8%
Veleučilište VERN'/Sveučilište VERN'*	8	0,8%	12	1,0%	13	1,0%	22	1,6%	83	5,3%	14	0,8%
Tehničko veleučilište u Zagrebu	1	0,1%	1	0,1%	3	0,2%	3	0,2%	3	0,2%	2	0,1%
Veleučilište "Marko Marulić" u Kninu		0,0%		0,0%		0,0%		0,0%		0,0%	1	0,1%
Veleučilište Aspira		0,0%		0,0%	2	0,2%	1	0,1%	2	0,1%	4	0,2%
Veleučilište Edward Bernays	1	0,1%	1	0,1%		0,0%		0,0%	7	0,4%	13	0,7%
Veleučilište PAR		0,0%		0,0%		0,0%		0,0%		0,0%	23	1,3%

Veleučilište RRiF	1	0,1%	1	0,1%	1	0,1%	1	0,1%	2	0,1%	1	0,1%
Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić	1	0,1%	1	0,1%	1	0,1%		0,0%	1	0,1%	3	0,2%
Veleučilište studija sigurnosti		0,0%		0,0%		0,0%		0,0%		0,0%	1	0,1%
Veleučilište u Bjelovaru		0,0%		0,0%		0,0%	1	0,1%	1	0,1%	1	0,1%
Veleučilište u Karlovcu	1	0,1%		0,0%		0,0%		0,0%	1	0,1%	1	0,1%
Veleučilište u Rijeci	3	0,3%	3	0,2%	3	0,2%	5	0,4%	4	0,3%	4	0,2%
Veleučilište u Šibeniku	2	0,2%		0,0%		0,0%		0,0%		0,0%		0,0%
Veleučilište Velika Gorica		0,0%		0,0%	9	0,7%	30	2,2%	37	2,3%	40	2,3%
Visoka škola međunarodnih odnosa i diplomacije Dag Hammarskjöld	1	0,1%	1	0,1%		0,0%		0,0%		0,0%		0,0%
Visoka škola za informacijske tehnologije	4	0,4%	1	0,1%		0,0%	1	0,1%	1	0,1%	3	0,2%
Visoko učilište Algebra/Sveučilište Algebra	8	0,8%	23	1,9%	20	1,5%	26	1,9%	36	2,3%	45	2,6%
Hrvatsko katoličko sveučilište							1	0,1%				
Zdravstveno veleučilište	3	0,3%	2	0,2%	3	0,2%	7	0,5%	5	0,3%	7	0,4%
Zagrebačka škola ekonomije i managementa	21	2,1%	22	1,8%	16	1,2%	23	1,7%	27	1,7%	18	1,0%
<i>Ukupan broj registriranih inozemnih studenata u ak. godini</i>	<i>1004</i>		<i>1202</i>		<i>1312</i>		<i>1392</i>		<i>1575</i>		<i>1748</i>	

Zaključak

Na temelju prikazanih podataka, unatoč tome što ne predstavljaju cjelovitu sliku o dolaznim studentskim mobilnostima u Hrvatskoj, primjetne su određene posebnosti i trendovi u nacionalnom kontekstu.

Zamjetno je sustavno povećanje broja stranih državljana na hrvatskim visokim učilištima tijekom prethodnih sedam godina, no unatoč tome, oni čine tek 1,2 % studentske populacije u 2022./2023. ak. god.

Iscrpnijom analizom potrebno je utvrditi koji su to privlačni čimbenici studijskih programa u području biomedicine, zdravstva i tehničkih znanosti te kako potaknuti internacionalizaciju i u ostalim znanstvenim područjima.

Geografska razdioba inozemnih studenata prema zemljama podrijetla i podatak da više od 80 % studenata u Hrvatsku dolazi iz država članica EU-a, pokazuju snažan utjecaj kulturoloških i povijesnih veza na odabir Hrvatske kao odredišta. Potrebno je razvijati suradnju i poticati mobilnost izvan Europe, a istraživanja u području akademske mobilnosti sugeriraju sve veću multipolarnost i razvoj novih obrazovnih središta, posebno u Aziji, koja privlači sve veći broj studenata, ali i često sudjeluje u dolaznoj međunarodnoj mobilnosti. Naprimjer, na razini EU-a 2021., 25 % inozemnih studenata bio je iz Azije i 17 % iz Afrike, dok je u Hrvatskoj njihova zastupljenost otprilike 10 %.

Također, na temelju prikazanih podataka nisu razvidne promjene u ukupnoj strukturi studenata pod utjecajem pandemije COVIDA-19. Međutim, primjetne su promjene u regionalnoj raspodjeli inozemnih studenata na razini Europe (u Hrvatskoj je povećan broj studenata iz istočne Europe, a smanjuje se broj onih iz jugoistočne i sjeverne Europe). Istovremeno, zamjetan je znatan porast broja ukrajinskih državljana (87 % više u odnosu na 2017./2018. ak. god.) upisanih na visoka učilišta u Hrvatskoj s ciljem stjecanja visokoškolske kvalifikacije.

Konačno, podatke o inozemnim studentima u Hrvatskoj potrebno je pratiti u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju i sagledati u širem kontekstu, uzimajući u obzir mjere obrazovne politike provedene do 2023., kao i planirane mjere koje će se provoditi s ciljem povećanja internacionalizacije visokog obrazovanja.

U Nacionalnom planu razvoja obrazovanja od 2021. do 2027. godine istaknuta je sastavnica internacionalizacije svih razina obrazovanja, pa tako i razina visokog obrazovanja. Ključne mjere provedene u razdoblju 2014. – 2020. odnosile su se na: povećanje mobilnosti studenata i nastavnika, uklanjanje prepreka u propisima; kao i internih prepreka na visokim učilištima (posebno povećanje stope priznavanja ECTS bodova) te povećanje broja kolegija koji se izvode na stranim jezicima.

Planiranom mjerom do 2027. godine očekuje se povećanje razina internacionalizacije visokog obrazovanja u skladu sa suvremenim europskim trendovima, unaprjeđenjem kakvoće sustava visokog obrazovanja. Posebna će se pažnja posvetiti održivosti studija na stranim jezicima i uklanjanju prepreka za privlačenje stranih studenata na studije na stranim jezicima u svrhu stjecanja kvalifikacije u Republici Hrvatskoj. Navedeno strateško djelovanje s ciljem povećanja internacionalizacije može u srednjoročnom razdoblju pridonijeti daljnjem poboljšanju kakvoće i rastu broja dolaznih studenata. Uz navedene mjere, moguće je na temelju prikazanih podataka razvijati ciljne aktivnosti s namjerom unaprjeđenja uvjeta za povećanje dolaznih mobilnosti u pojedinim područjima.

Prilog

Broj inozemnih studenata upisanih na visoka učilišta u Hrvatskoj – prema državljanstvu, akademskim godinama (od 2017./2018. do 2022./2023. ak. god.)

Državljanstvo	17./18.	18./19.	19./20.	20./21.	21./22.	22./23.
afganistansko	1	2	1	2	1	1
albansko	7	10	11	11	10	13
alžirsko						1
argentinsko					1	1
armensko	1	1	4	1		
australsko	1	1				2
austrijsko	11	11	13	14	15	19
azerbejdžansko			2	2	2	3
bangladeško				2	5	2
bjelorusko	2	3	3	2	2	6
belgijsko	2	1	1	3	6	1
beninsko						3
bolivijsko	1	1	1			
bosanskohercegovačko	121	132	131	121	130	137
brazilsko	2	2	1	2	4	3
britansko	25	26	30	20	21	31
bugarsko	4	12	6	8	9	10
burundijsko	1	1	1			1
ćiparsko				1	1	1
crnogorsko	33	37	50	49	51	68
češko	1	5	2	1	1	1
čileansko	1		1	1	1	3
dansko			3	2	4	3
egipatsko	3	5	5	4	7	9
estonsko	1					1
etiopsko						2
filipinsko	1	2	1	1	1	2
finsko	2	9	8	6	5	7
francusko (europski dio)	1	1			1	1
francusko	19	24	32	71	79	110
gansko			1	1		2
grčko	4	4	4	3	4	6
gruzijsko						1
indijsko	2	4	3	7	13	16
indonezijsko	2					
iračko	1	1	6	2	2	3
iransko	4	5	7	7	7	5
irsko	2	4	5	3	5	8

islandsko	1					
izraelsko	53	64	71	90	98	92
japansko	2	3	2	1	1	5
jemensko						1
jordansko	3	2		1	1	1
južnoafričko	5	5	6	7	8	6
južnokorejsko	5	7	8	8	8	7
kamerunsko	2	2	3	3	2	4
kanadsko	14	15	14	12	9	8
katarsko	1	1	1			
kazahstansko	2		1		1	2
kenijsko			2	2	2	1
kinesko	8	12	14	19	16	14
kinesko (Hong Kong)				1	1	2
kolumbijsko	1	2	2	2		
kongoansko	1	2	6	7	5	1
kosovsko	21	21	16	18	19	16
kostarikansko				1		
kuvajtsko					1	
latvijsko	1	4			2	2
libanonsko	3	3	4	5	5	4
libijsko			2	3	2	2
litvansko	1	6	6	5	7	5
luksemburško	1	1			1	1
mađarsko	14	17	19	16	21	16
makedonsko	27	25	24	27	18	23
malezijsko						1
malteško			2			1
marokansko	1	1		1	1	2
mauricijsko	1	1	1			
meksičko	1	2	4	3		
moldavsko	2	1	3	1	1	1
mongolsko				3	3	4
namibijsko	1			1		
nepalsko					1	5
nigersko				6	1	
nigerijsko	2	3	2	2	2	10
nizozemsko	5	5	5	5	20	11
norveško	41	43	46	46	42	37
novozelandsko	1	1				
njemačko	196	261	300	344	447	485
pakistansko	1	1	1	2	1	7
peruansko	1					

poljsko	16	10	19	12	14	5
portugalsko	3	12	15	14	22	8
rumunjsko	7	17	21	13	18	15
rusko	20	21	17	21	20	23
Saint Christopher-Nevis-Anguilla						1
sijeraleonsko						1
sirijsko	6	8	6	10	7	6
Sjedinjenih Američkih Država	28	37	38	40	45	39
Američke Samoae	1	1				
slovačko	5	10	4	2	2	4
slovensko	115	105	100	118	117	116
šrilančansko						2
srpsko	16	19	23	29	30	40
sudansko			1		1	1
španjolsko	9	30	33	13	26	14
švedsko	42	35	34	33	28	23
švicarsko	1	2	3	2	6	10
tajlandsko	3	2	2	2	2	
tajvansko						1
talijansko	36	56	68	63	61	59
tanzanijsko						1
Trinidad i Tobaga		1	1	1	1	1
tuniško						1
turkemensko	1	1	3	3	1	1
tursko	6	3	6	8	6	7
ugandsko				1	1	1
Ujedinjenih Arapskih Emirata	1					1
ukrajinsko	10	13	17	14	27	101
urugvajsko						1
uzbekistansko						1
venecuelansko	2	2	1	2	2	2
vijetnamsko			1		1	
zambijsko	1	2	1			
zimbabveško				2	2	2
Ukupno	1004	1202	1312	1392	1575	1748

